



Bo Holmstedt, 1919 – 2002

Till Bo Holmstedts minne

För Svensk Förening för Toxikologi
T Malmfors,
Docent i toxikologi
Från Toxicollage Nr 1, 2002.

Professor Bo Holmstedt var en förgrundsgestalt inom toxikologin i Sverige såväl som internationellt. Han var Svensk Förening för Toxikologis förste ordinarie ordförande och utnämndes till föreningens förste hedersmedlem.

Professor emeritus Bo Holmstedt, Stockholm, har avlidit 83 år. Hans närmaste är hans hustru sedan nästan 50 år Gudrun Åhlberg och en broder med familj

Bo Holmstedt var en av toxikologins förgrundsgestalter både nationellt och internationellt. Han behärskade toxikologins vida fält alltifrån effekter av molekyldelar till konsekvenser i sydamerikanska indian kulturer. Han var en pionjär under den moderna toxikologins utveckling genom sina insatser inom forskning, utbildning och riskbedömning. Som sådan ledde han bl a ett flertal toxikologiska organisationer till de betydelsefulla roller de i dag har i samhället.

Bo Holmstedt föddes i Karlskrona och tillbringade hela sin studietid i Stockholm. Efter studentexamen vid Norra Latin, blev han med kand 1943 och med lic 1952 vid Karolinska Institutet. Hans vetenskapliga bana påbörjades tidigt och han disputerade redan 1951, blev docent i farmakologi året därefter, laborator 1960 och professor i toxikologi 1964, först vid Medicinska forskningsrådet och senare vid det nyinrättade Miljömedicinska Institutet vid KI.

Bo Holmstedts vetenskapliga verksamhet började under slutet av 1940-talet och rörde då högtoxiska organiska fosforföreningar med kolinesterashämmande verkan, sk nervgaser. Han började med att syntetisera och analysera nervgasen Tabun. Därefter utförde han en rad olika toxikologiska studier och kunde bl a visa den skyddande effekten av atropin. Inom samma område utvecklade han och hans medarbetare histokemiska metoder för att påvisa kolinesteraser i kolinerga nerver.

På 1960-talet började Bo Holmstedt att arbeta med gaskromatografisk teknik för separation och identifiering av neurotrofa substanser och deras metaboliter. Genom att kombinera den tekniken med masspektrometri och utveckla massfragmentografen blev det möjligt att påvisa, identifiera och bestämma okända kemiska föreningar i låga koncentrationer i kroppsvätskorna. Tekniken kom väl till pass, när Bo deltog i den s k Alpha Helix Amazonaexpeditionen 1967 och påvisade ett antal ämnen med hallucinogena egenskaper hos de urinnevånare som nyttjade centralaktiva droger.

Med massfragmentografen kunde Bo Holmstedt och hans medarbetare påvisa acetylkolin i hjärnan och genomföra en lång rad studier över beroendeframkallande medel, grundläggande för förståelsen av hjärnans, både normala och patologiska tillstånd, samt för olika läkemedels effekter på centrala nervsystemet.

Bo Holmstedt's vetenskapliga arbeten, som omfattar omkring 250 uppsatser och omkring 50 bokkapitel, har stor bredd och är genomgående av hög kvalitet och har haft stor teoretisk och praktisk betydelse för farmakologin och toxikologin. Generöst delade han med sig av sin kunskap och erfarenhet till kollegor, medarbetare, doktorander och studenter. Bl a bidrog han förtjänstfullt till att starta utbildningen av toxikologer vid Karolinska Institutet, vars 25-årsjubileum han fick bevittna.

Det var också självklart att han engagerades i olika toxikologiska och andra vetenskapliga organisationer. Han var Svensk Förening för Toxikologi's förste ordförande och hedersmedlem, styrelsemedlem i European Society of Toxicology och IUTOX's (International Union of Toxicology) andre president 1983-1986. Han tilldelades 1987 den amerikanska toxikologiföreningens främsta utmärkelse, ett bevis bland många på hans insatser och prestationer.

Vid sida av sin forskning var Bo Holmstedt intresserad av etnofarmakologi, vilket han kallade för sin hobby, och vetenskapens historia. Hans uppsatser inom dessa områden ger oss möjlighet att lätt hämta kunskap från det förflutna.

Bo Holmstedt var en vetenskapsman i dess rätta bemärkelse. Kunnig och kritisk i detalj utan att förlora det övergripande perspektivet. Föregångare och framgångsrik men ej alltid profet i sitt eget land. Uppmuntrande och stödjande som anstår en god mentor och vän.